

7. Сидоренко І.О. Напрями щодо удосконалення системи управління якістю діяльності туристичних підприємств (організацій, фірм) в сучасних умовах господарювання / І.О. Сидоренко // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. – Вип. 3 (46) / Наук. ред. І. К. Бондар. – К., 2005. – С. 78-80.
8. Смирнов І.Г. Про привабливість та логістичність рекреаційно-туристичних об'єктів та ресурсів (в контексті логістичної моделі сталого розвитку туризму / І.Г. Смирнов // Географія та туризм. – 2010. – Вип. 4. – С. 106-114.

КІРІН Д.Д., КІРІН Д.А.

ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА ЇХ ВПЛИВ В СТРАТЕГІЇ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Принципи та підходи до спорудження полігонів твердих побутових відходів (далі ТПВ) формують для нас доволі вузький «коридор» можливостей, оскільки висока сільськогосподарська освоєність, наявність безстічних та приморських рекреаційних зон разом з водоохоронними, створюють реальний дефіцит для просторового вибору [1].

Особливості природи Херсонської області визначаються її положенням в межах степової зони Східно-Європейської рівнини на півдні Причорноморського низовини. В рельєфі Херсонської області виділяють декілька складових частин [2]:

- а) Бузько-Дніпровська лесова рівнина;
- б) Токмацька лесопохилова рівнина – займає лівобережну північну частину Херсонської області;
- в) Асканійсько-Мелітопольська терасова рівнина (є подовженням на південь Токмацької, західна межа – по лінії Каховка - Хорли, на сході виходить за межі області). На сході рівнини поширений рівнинно-лощинний тип рельєфу. Лощини, так як і поди, неглибокі і малопомітні;
- г) Нижньодніпровська терасово-дельтова рівнина за природними умовами найбільш різко виділяється серед усіх областей степової зони України. Геологічну основу сучасного рельєфу цієї території утворюють алювіально-дельтові піщані відклади;
- в) Присиваська низовина – займає південний, найбільш знижений край Причорноморської низовини з абсолютними позначками висот в середньому 5-6м., а окремі ділянки мають відмітки -0,4 м нижче рівня моря. Загальні риси її геолого-геоморфологічної будови визначаються положенням в межах западини до Кримського передгірного прогину. У геоморфологічному відношенні це морська акумулятивно-терасова

рівнина, кристалічний фундамент якої занурений на велику глибину і вкритий потужною товщею палеозойських, мезозойських і кайнозойських відкладів [2].

З точки зору геоморфології, правобережна частина області має хвилястий рельєф: тут чимало балок і річкових терас, а тому в зв'язку з інтенсивними ерозійними процесами тут небезпечним буде будівництво полігонів ТПВ.

Виходячи з особливостей територій до вимог будівництва ТПВ [4] та сучасної структури землекористування можна виділити три зони щодо ступеня придатності в Херсонській області.

Зона 1. Виключно не придатна:

По-перше, це території, зайняті природоохоронними об'єктами Біосферний заповідник "Асканія-Нова", Чорноморський біосферний заповідник, Азово-Сиваський, Нижньодніпровський, Джарилгацький та «Олешківські піски» національні природні парки та інші об'єкти ПЗФ. Крім того, виключно непридатними для розміщення полігонів є зони відпочинку та рекреації (м. Генічеськ, Скадовськ тощо), території підземних водозабірників.

Друга зона характеризується більшою сприятливістю щодо розміщення та будівництва полігонів ТПВ. Разом з тим, в межах виділених територій є деякі обмежуючі фактори:

- 1) водоохоронні зони річок, водосховищ та яружно-балкова система їх басейнів;
- 2) Родовища осадових корисних копалин;
- 3) Зони неглибокого залягання ґрунтових вод;
- 4) Підтоплені території, які в межах Херсонської області тісно пов'язані з масивами зрошення.

Зона 3. економічно не вигідна щодо розміщення та будівництва полігонів ТПВ з точки зору транспортної віддаленості від основних джерел утворення відходів. До цієї зони можна віднести території плакорних територій Правобережжя (Високопільський, Великолександрівський та Нововоронцовський райони частково) та Лівобережжя (Нижньсірогозький, Іванівський, Генічеський, Каховський, Новотроїцький та Чаплинський райони) [3].

Несприятливими також є:

зони розміщення зрошуваних систем (Інгулецька зрошувальна система, Північно-Кримський канал, Каховський магістральний, Краснознамянська система), оскільки зрошування є засобом інтенсифікації землекористування, його впровадження значно підвищує ґрунтову родючість;

ареали розповсюдження родючих ґрунтів. Найбільш родючими ґрунтами Херсонської області є чорноземи (звичайні і південні), які характеризуються високим вмістом гумусу в орному шарі – близько 3-4%, добре розвиненим гумусовим профілем (70-80 см), грудкувато-зернистою структурою;

подові ділянки, які недоречно використовувати для спорудження полігонів за можливості попадання атмосферних опадів. В результаті чого можливе їх накопичення, загроза швидкого руйнування полігонів.

Враховуючи всі чинники вибору місця спорудження полігону твердих побутових відходів, регіональні відмінності Херсонщини з точки зору розміщення полігонів ТПВ, маємо можливість виділити три головних локалітети розміщення і зберігання твердих побутових відходів: Олешківсько-Каховський, Горностаївський та Генічеський. Їх місцезоташування ґрунтується на основі непридатності ґрунтових умов для використання під сільськогосподарські угіддя, природоохоронні об'єкти, зони рекреації, а також щодо близького розташування населених пунктів [5].

В той же час, система розселення, мережа об'єктів природно-заповідного фонду та вартість перевезень роблять ці локалітети не можливими для використання в території для потенціального розвитку полігонів ТПВ. На нашу думку, існуюча місті Херсоні система зберігання відходів немає резервів для подальшого розвитку в рамках традиційних підходів до збереження відходів. Громаді міста слід ініціювати питання створення підприємств з переробки сміття та його утилізації шляхом зпалювання, оскільки просторових, територіальних ресурсів для побудови нових ПТВ немає.

Література

1. Мальчикова Д.С. Теоретико-методологічні і методичні засади геопланування сільської місцевості на регіональному рівні: Монографія. / Д. С. Мальчикова. – Херсон: Грінь Д.С., 2014. – 362 с.
2. Географія Херсонщини: Навч. посібник. / [Пилипенко І. О., Мальчикова Д. С., Єрмакова С. А., Руденко М. М. та ін.]. – Херсон : ПП Вишемирський В.С., 2007. – 221 с.
3. Пилипенко І. О. Методи та методики суспільно-географічних досліджень: Навч. посібник. / І.О. Пилипенко, Д.С. Мальчикова. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2009. – 156 с.
4. Бондар О.І. Ландшафтна екологія: Навч. посібник / [Бондар О.І., Пилипенко Ю.В., Мальчикова Д.С. Машкова О.В.]. – Херсон: Олді-Плюс, 2011. – 176 с.
5. Топчієв О.Г. Планування територій: Навч. посібник. / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова. – Херсон: Грінь Д.С., 2014. – 268 с